

Andreas Wøldikes prædiken 1. søndag efter Trinitatis

Taler

Andreas Wøldike
Biskop

Omstændigheder

Prædikentekst:

Lukasevangeliet kapitel 16, vers 19-31

Indgang.

Om det oplæste Evangelium indeholder en Begivenhed, der virkelig er skeet, eller aleene er Lignelses-Tale, og en opdigtet Fortælling; om Jesus med den rige Mand, som havde fem Brødre, der lignede ham i Tænkemaade og troede ikke Moses og Propheterne, sigter til Kaiphas, som var den Ypperste-Præstes Annas Svigersøn, der havde fem Sønner, hvilke alle Tid efter anden beklædte den ypperstepræstelige Værdighed, og alle vare hengivne til Sadducæernes Lære, saa at de nægtede Sielens Udødelighed, og Straffer og Belønninger efter dette Liv; om Jesus ved Lazarus, som laae ved den rige Mands Dør, forstaaer Hedningene i Modsætning imod Jøderne?

Alt dette, som, mere eller mindre grundet, kan være sagt af Skriftfortolkerne i Anledning af denne Historie, forbigaaer jeg her aldeles, som noget, der ikke egentlig tiener til Opbyggelse. I Fortællingen kan der gierne være en sandfærdig Begivenhed lagt til Grund. Fortællingen kan og aleene være opsat til Opvækkelse, uden at det, der fortælles, just derfor er skeet.

Men hvad vi end antage, saa finde vi dog meget Rørende og Lærerigt i denne Fortælling. Paa det at samme da kan blive ret nyttig for os, og den store Sandhed giort ret indtrængende, at det tilkommende Liv er saa nøie forenet med det nærværende, som een Dag med den anden, at følgelig vor Skiebne hisset vil staae i den nøieste Forbindelse med vor Tænkemaade og Siels Tilstand i dette Liv; saa

vil jeg igiennemgaae den hele Fortælling i sin Sammenhæng, og overalt føie saadanne Anmerkninger og Anvendelse til samme, som kunne være til Rettelse, Trøst og Underviisning.

Dette er den hele Plan til min Prædiken i Dag? Men at samme kan være velsignet, saavel paa mine Tilhøreres, som mit Hierte, anraaber jeg dig om Styrke og Velsignelse, du Sandheds og Viisdoms Aand. Lad os alle faae de fornødne Føde for vor Siel, opmuntres til det Gode, og styrkes i vor Troe til det tilkommende Liv. Amen.

Afhandling.

Der var et rigt Menneske, og han klædte sig i Purpur og kosteligt Linklæde, og levede med Lyst, hver Dag herligen. Hvori, kunne vi med Rette spørge, bestod denne Mands Feil? Var det utilladeligt, at han brugde sine Rigdomme til at forskaffe sig til uskyldige af Livets Glæder ved samme?

I og for sig selv var jo dette aldeles ikke strafværdigt? Thi hvorfor spinder Ormen Silke? Hvorfor giemmer Sneglen de kostbare Farver? Hvorfor blomstre Markerne? Hvorfor tilbyder Viinstokken yndige Druer? Skeer dette altsammen ganske uden Hensigt, eller skal intet Menneske understaae sig til at benytte sig deraf? Nei! Sandelig ikke.

Den almægtige Skaber danner alle disse Ting, og lader dem komme frem, at vi skulle bruge dem, og ved en fornuftig Brug glæde os over hans Godhed, og prise samme. Nu kunne ikke alle, efter Verdens nærværende Indretning, saa let komme til at bruge hvad Gud lader komme frem til at forhøie Livets Glæde. Den Fattige og Ringe kan ikke vel komme til at tage Deel deri.

De Fornemme og Rige ere derfor i visse Maader endog forpligtede til at anskaffe sig de kostbare Ting i en vis Overflødighed, og benytte sig saaledes deraf, at Skaberens Hensigt, med at give disse Ting, opnaaes, og den Ringere, ved at berede eller forarbeide dem, kan finde nogen Hielp og Understøttelse til Livets Næring.

De Riges og Fornemmers Rigdomme ere dem som en Anviisning af Gud til at andre skulle ogsaa have Gaven af deres Overflødighed. Jeg taler ikke her for Overdaadigheden, som desværre hos Mængden gaer over sine Grændser. Jeg

mener ikke, at Fyrsten skal leve som Kongen, den Adelige som Fyrsten, den Borgerlige som Hofmanden, og Bonden som Borger.

Skeer dette, da forsynder man sig, og man vil snart komme til at fortryde sin Daarlighed, hvilken vel allerede fortrydes af mange, og vil endnu fortrydes af flere i Fremtiden, hvis ikke den overhaandtagende Overdaadighed i de ringere Stænder standses ved de allerede givne viise Anordninger.

Jeg mener aleene, at den Formuende og Fornemmere kan og bør i visse Maader bruge de Ting i Naturen, som den Fattige og Ringere ei kan have i en vis Overflødighed. Men han staaer ogsaa derved stor Fare for sin Person at støde an paa en farlig Klippe.

Maadelighed og Ydmyghed forglemmes og tilsidesættes saa meget let af mangan en ophøiet Riig. Han lader sig saa let henrive af Blødhed og Livets Vellyster, og overlader sig saa ofte til Adspredelser og Forlystelser, at han ikke sielden staaer Fare for at tabe den tilbørlige Agt for den sande Dyd og Christendom.

Hvor ofte synker ikke mangan en Formuende saa dybt ned i Sandselighed, at han er færdig at tænke, at hans vigtigste Bestemmelse her i Livet er aleene at æde og drikke, at klæde sig prægtig, og henbringe sit Liv i en uophørlig Cirkel af Lystigheder.

Hvor mange tabe ikke næsten al Følelse af Medlidenhed med de Elendige, og sielden røres af deres Næstes Trang og Gienvordighed! Saaledes var den rige Mand, hvorom Evangelium melder. Han havde vel i Henseende til lige Tænkemaade har han desværre et meget stort Antal iblant de endnu Levende i Verden.

Den rige Mand kunde gierne have klædt sig i Purpur og kosteligt Linklæde; han kunde gierne have anstillet jevnlige Giestebuder, uden just derved at begaae nogen Synd. Men at han blev saa ganske henreven af Sandselighed, og ikke bekymrede sig om andet end at fyldestgøre sine Lyster; at han saa ganske gjorde Bugen til sin Gud, og ei tænkte paa, ei bekymrede sig om ham, der er alle gode Gavers Giver, at han var ødsel i Henseende til sig selv, og det aleene for at mætte sine Begieringer, men gierrig i Henseende til de Nødlidende; at han, urørt over de Elendiges Nød, kunde ganske rolig æde, drikke og fylde sig, og ikke foretog sig andet end at leve hver Dag herligen og med Lyst, deri bestod denne Mands

Feil.

Dette var hand Synd, for hvis Skyld han blev fordømt. Jeg paadigter ikke hans Tænkemaade noget. Den var, som jeg har skildret den. Dette see vi af det Følgende i Fortællingen. Men der var, heder det videre, en Fattig, ved Navn Lazarus, som var kast for hans Dør, fuld af Saar. Og han begierede at møttes af de Smuler, som faldt af den Riges Bord; men og Hundene kom og slikkede hans Saar.

Optændes de ikke af hellige Vrede, mine Tilhørere, ved saa umenneskelig en Haardhed og Ufølsomhed, som Evangelium giver os Anledning at tænke, at denne rige Mand besad? Det er en Sandhed, om hvilken jeg er fast og vist overbeviist, at vi alle af Naturen ere fordærvede, og mere tilbøielige til det Onde end til det Gode. Dette lærer Bibelen os; dette lærer den Erfaring os, som vi have havt, saavel i Henseende til os selv, som i Henseende til andre.

Men dette er ogsaa en Sandhed, at der endnu findes nogle, skjønt svage, Træk af det tabte Guds Billede, endogsaa hos dem, om hvilke man egentlig ikke kan sige, at de ere igienfødte.

Dertil regner jeg det naturlige Gode, som findes hos de fleste, at de tage Deel i de Lidendes Kaar, og ofte gjøre, hvad de kunne, for deres Skyld. Disse ømme Følelser yttre sig altid, naar de ei qvæles af nedrig Gierrighed, eller Hofmod, eller Vellyst, eller Vrede, eller andre heftige og uordentlige Sindsbevægelser. Men ere vi hengivne til een eller flere af disse Laster, da blive vi ligegyldige ved andre Nød, og alt mere haardhiertede, jo dybere vi nedsynke i Lasterne.

Saaledes har det uden Tvivl gaaet med den rige Mand i Dagens Evangelio. Fordybet i Fraadserie, opblæst af sine Rigdomme, gierrig, naar det galdt om at udgive det allerringeste, som ikke tiende til at fyldestgiøre hans Lyster, kunde han, som det synes, aldeles ikke røres ved, at Lazarus laae fuld af Saar, syg, halv nøgen, og i en jammerlig Tilstand for hans Dør.

Nær ved at opgive Aanden, ønskede Lazarus sig aleene nogle faa Smuler til at vedligeholde sit kummerfulde Liv med. Men ogsaa dette Ønske synes at have været forgieves. Evangelisten beretter os intet om, at den rige Mand saae til Lazarus med et medlidende Øie, eller lod ham give noget til at stille sin Hunger med. Hos Folkene i Huset synes han ei heller at have fundet nogen Hielp.

Kun hos ufornuftige Dyr sporede han en Slags Medlidenhed. Hundene kom og slikkede hans Saar, og forskaffede ham derved en Lindring i hans Smerter. Forestiller eder Lazarum, mine Elskeligte! Hist ligger han vaandefuld. Halv nøgen ligger han, overvældet af Jammer og Elendighed; dybt nedtrykt under sine Smerters Byrde, sukkende om Befrielse derfra, og tillige blottet fra alt det Fornødne, seer han, at han inden kort Tid skal blive Ormenes Føde.

Men i den korte Tid, han endnu har tilbage, har han en endnu smerteligere Orm, der gnaver i hans Indvolde. Hunger smerter ham. Han har derfor i denne sin voxende Uselhed ikkun dette Ønske, at han dog maatte faar nogle Smuler fra den Riges Bord af det, som dog kun bortkastes og unyttig spildes.

Kun eengang ønsker han endnu at blive mættet, og saa at døe. Men ingen bekymrer sig om ham. Inden for sidder den rige Vellystige, klædt i Purpur og det Allerkosteligste. Der forøder han en Pengesum, hvormed mange saadanne Elendige, som Lazarus, kunde hielpes, og maaske for deres hele Livs Tid udrides af deres Nød. Denne forøder han paa eet Maaltid.

Dertil er han riig nok, men til at lade Lazarus faae en liden Gave fra hans Haand, eller at forunde ham lidet af de Ting, som han og hans mættede Selskab ikke mere kan modtage, dertil er han for fattig, i det ringeste synes han ikke at have Villie dertil. Lazarus sukker og jamrer sig. Den rige Mand lever med Lyst hver Dag herligen.

Fortryllet af sine brusende Lyster, har han ingen Øren for den Jamrendes Klager, ingen Følelse for Religion, ingen Mindelse af Samvittighed. Hvo af os kan forestille sig dette, og ei tillige af ganske Hierte fatte Afsky for saadanne Menneskers Tænkemaade! Jeg er vis paa, mine Elskeligste! At vi alle have hiertelig Afsky derfor, og at vi alle ansee saadanne Mennesker for at være Umennesker, der visselig ikke ville undgaae den retfærdige Guds Straf,

Ved saa gode Foranstaltninger til de Trængendes Pleie, som der findes i vort Fædreneland, kan det ikke lettelig skee, at Nøden stiger saa høit for nogen hos os, som for Lazarus. Ikke lettelligen, siger jeg, kan det skee, uagtet lignende Tilfælde dog hverken ere ganske umuelige eller uhørte.

Men hvo det endog er, som selv lever i største Overflødighed, og aldrig føler den

Tanke: "I dette Øieblik, da jeg ikke ikke aleene til Mættelse, men endag til Overflødighed nyder af det der er kostbarere, end Nøisomhed og Omsorg for Helbreden udfordrer. I dette Øieblik sidde mange ulykkelige, værdige Mennesker med taarefulde Øine og bekymrede Hierter. De have fortæret den sidste Bid, og vide ikke hvormed de i Morgen skal kunne stille deres egen og deres om Brød skrigende Børns Hunger.

I dette Øieblik, da jeg ifører mig de kostbareste Klæder, der give mig en udvortes Ære og Anseelse i Verden fremfor mange andre; i dette Øieblik sørge mangfoldige gode Mennesker, som aldrig begik nogen Brøde, for de nødvendige Klæder. Kun dette sætter dem tilbage i de Uforstandiges Øine, at de ere fødte af fattige Forældre, og ikke ville beqvemme sig til Nedrigheder og Laster, for at kunne faae det, som deres Flid ikke kan tilveiebringe dem.

Dette forøger daglig deres Sorg, at de have ikke og kunne ikke fortjene det Nødvendige til at klæde dem og deres med, da deres Arbeide ei kan indbringe mere end den nødvendige Føde."

Hvo det endog er, som midt i sin Ødselhed, midt i sin overdrevne Pragt af Klæder, ikke nogentid har havt disse Tanker, eller om han ved visse Anledninger har havt dem, dog ikke har fulgt det, som Naturen og de menneskelige Følelser, end sige Religionen, da tilsagde ham.

Hvo det endog er, som ved Spillebordet forøder betydelige Pengesummer, hvormed mange Fattige kunde hielpes, og agter ikke paa, at, om disse bleve anvendte til Trængendes Understøttelse, da skulde mangan een blive reddet fra Fortvivlelse, i hvilke saadanne Laster begaaes, som kunde været forebyggende ved christelig Gavmildhed; da skulde og den, der havde forebygget disse Laster, være fri for den retfærdige Dom paa hiin Dag, under hvilken han vist da vil falde, fordi han ikke vilde hindre de Laster, som stode i hans Magt at forebygge.

Hvo det endog er, som, at jeg skal fatte mig kort, er urørt ved den største Nød, som han saa let kunde afhielpes, og altid beroliger sit Sind med disse Forevendinger: "Jeg har ikke gjort denne eller hiin til en Tigger, hvorfor skal jeg da hielpes; der ere saa mange Trængende, som vel selv ere Skyld deri:" og saadant mere.

Hvo dette endog er, han er selv den Dødsens Mand, som Dagens Evangelium

anfører os til en Advarsel; og vi ville ønske ham, at han snart maatte fatte et bedre Sind, paa det at han kunde frikiendes i Dommen.

Men, kunde vi tænke: Man lærer, at alle Ting i Verden staae under Forsynets Regiering? Og dog ere der mange, som ere Menneskeligheden til en Skam, i Besiddelse af den største Formue? Hvor mange Rige ere der ikke, som enten indslutte deres Skatte, og oprette ligesom et Alter for denne deres Afgud, men Overskrift, at ingen maa vente sig nogen Hielp deraf; eller ogsaa anvende deres Formue aleeneste til Overdaadighed i Æden, Drikken, og Fornøielser, og skammelige Vellyster.

Den Trængende og til Hielp saa Værdige sukker imidlertid, jamrer og klager sig, og man bekymrer sig ikke om ham, men lader ham henvisne, utrøstet, uhjulpen. Er dette vel Tegn til, at den viise, gode Gud bekymrer sig om Verden? Kunde den Lastefulde være lykkelig? Kunde den Retskafne lide Nød, om Menneskens Skiebne var et Formaal for den guddommelige Bestyrelse? Hører Svaret paa alt dette, mine Elskeligste, af Dagens Evangelium.

Men det begav sig, læse vi videre, at den Fattige døde, og at han blev henført at Englene i Abrahams Skiød. Nu havde Lazarus giennemkæmpet sig, og overvunden. Han dør. Hvor velkommen have ikke de sidste Smerter, som skulle Siel og Legeme fra hinanden, været for Lazarus! Han dør. Ingen bekymrer sig noget derom. Gierne skulde man have ladet ham blive liggende uden for Døren, blant Hundene, ligesom hidtil, hvis ikke visse fra døde Legemer uadskillige Ubehageligheder havde gjort det nødvendigt, at være betænkt paa en Grav til ham.

Men Gud, som ikke dømmet et Menneskes Værd efter den større eller mindre Rang og Formue han eier, efter Rigdom eller Trang, han antager sig den gudfrygtige Fattige, som ingen agter. Dette være eders Trøst, I Trængende, som ere dydige. Om I end ere forladte af Mennesker, om I end see forud, at I skulle opgive eders Aand uden at nogen agter derpaa, saa værer dog kun tilfreds. Gud er tilstede hos eder.

Engle nedstige usynlig, for at indføre eders her kummerfulde Siele i hine Fryds Boliger, hvor Taarene for evig skal tørres af eders Øine! Lazarus døde. Nu var hans Jammer endt. Nu var han evig lykkelig.

Den Rige døde ogsaa. Hans Purpur og kostelige Linklæde, hans overdrevne Omhyggelighed for Legemets Pleie, saa mange daglig fortærede kraftige og styrkende Ting, hans Guld, hans Skatte, alt dette kunde ikke beskytte ham for Grav og Forraadnelse. Den Rige døde, og blev begravet. Formodentlig med al den Pragt, som hans Rigdomme udkrævede.

Men nu havde hans Herlighed Ende. Her ere ingen Engle, som modtage hans Siel, for at føre den ind i Himlens Glæde. Dog jo, der ere Engle; men af et andet Slags end de, der modtage Lazari Siel. Der ere Engle hos den Riges Siel, saasnart den er sluppen ud af Legemet og henfaren til Fordømmelsens Bolig. Engle af det Slags, som søge Lindring i deres Qval ved at spotte og mishandle de Ulyksalige, som indlemmes i deres Selskab.

Nu følte da den rige Mand, at han var til efter dette Liv. Nu saae han, at der vare Engle og Aander til. Han følte, han saae, han blev overtydet om det, som han fordem blant sine Selskabs-Brødre maaskee beloe som Tant og Opdigtelse. Han følte, han saae, han blev overtydet om et ganske andet Udfald af sine Forestillinger, end det han forhen havde indbildt sig, naar den Tanke engang imellem i en ædruelig Time eller i en søvneløs Nat opkom hos ham, at der dog maaskee kunde være Engle, og Aander, og Siels Udødelighed til; men om saa var, saa maatte det nødvendig være til Lykke for ham, som een af Abrahams Afkom.

Thi neppe har det feilet, da Mennesket altid er sig selv ligt, at den samme Vantro og Overtro jo har været hos ham, som hos alle vore endnu levende Vellystige og Religions-Føragtere. Vantroende ere de, saa længe de lade sig beherske af Forlystelser og syndig Vellyst.

Og overtroiske blive de, saasnart Lægen forkynder dem, at det er Dødens Leie, de ere udstrakte paa. Da først skal Præsten hentes, da forlange de i allerstørste Hast den hellige Nadvere, som de maaskee ikke i mange Aar have nydt. Denne ville de nyde lige saa uforandrede, lige saa uoplyste som de ere.

Denne skal udslette deres foregaaende mange Aars Forbrydelser, hvormed de fripostig have besmittet deres Liv, hvoraf de endnu i dette Øieblik vilde rose sig, ja som de atter vilde fuldbyrde, om de havde deres Helbred. Saa overtroiske ere nu de, som for et par Dage siden vare Helte i Vantroen.

Men, vi ville vende tilbage til vort Evangelium. Den rige Mand følte sig nu paa

Piinslernes Sted. Her savnede han sit rigt opdækkede Taffel. Her fandtes ikke hans sædvanlige Forlystelser. Hans indgroede, ved saa mange Aars Fyldestgiørelse forstærkede, Tilbøieligheder yttrede sig, saa snart han følte sig selv igjen. Thi hans Siel kunde ikke omvendes til Gud i Dødens Time, som hastig overfaldt ham.

Til denne Omvendelse giver Gud os et heelt Liv, og den kan neppe skee i et par Timer. Hans Tilbøieligheder vaagne i Helvede. Og der er intet Middel for ham, til at faae sine Ønsker opfyldte. Dette var Helvede nok for ham, om han end ikke havde følet sig omspendt af Flammer, som brændte uden at slukkes, omringet af det fordømmeligste Selskab, og martret af en pinende Samvittighed.

I dette Helvede, i denne Tilstand øiner han paa et andet Sted sit Folks Stammefader. Han øiner den af ham foragtede Lazarus i Abrahams Skiød. Og han raabde og sagde: Fader Abraham! Forbarme dig over mig, og send Lazarus, at han dypper det Yderste af sin Finger i Vand, og lædsker min Tunge, thi jeg pines svarligen i denne Lue.

Med alvorlig Mildhed foreholder Abraham den rige Mand, hvor ubilligt det vilde have været, ifald han og Lazarus, som begge vare af Guds fornuftige Skabninger paa Jorden, og altsaa den ene ham lige saa nær som den anden, skulde bestandig have forbleven i den Forfatning, hvori de havde befundet sig i Verden.

Uretfærdigt havde det været, om Lazarus, som var gudfrygtig, bestandig skulde have været plaget; og om den rige Mand, som var ugudelig, skulde altid have været lykkelig; derfor lod Gud deres Tilstand efter Døden forandre til det Modsatte.

Saa retfærdigt dette var, saa umuelig kunde den Riges Bøn blive opfyldt, da de Salige og Usalige vare adskilte fra hinanden paa en Maade, som forhindrede al Sammenkomst imellem dem. Dette er omtrent Indholdet af de Ord: Søn! Kom ihu, at du haver annammet dit Gode i din Livs Tid, og Lazarus ligesaa det Onde; men nu trøstes han, og du pines; og over alt dette er imellem os og eder et stort Svelg befæstet, at de, som vil fare herfra ned til eder, kan ikke, men de kan ikke heller fare derfra over til os.

Det kunde synes underligt, at en salig Aand, som Abraham var, kalde een af de Fordømte: Søn. Men Jesus lægger ham aleene dette Ord i Munden, for uformærkt at erindre Jøderne om, at det ikke var nok, at de nedstammede fra Abraham, og havde ham til Fader. Vilde de have Nytte deraf, maatte de ogsaa gjøre Abrahams Gierninger. Thi her var een af Abrahams Sønner i Helvede.

Du har annammet dit Gode i din Livs Tid, og Lazarus ligesaa det Onde. Men nu trøstes han. Hans Prøvelses Tid er fuldendt, og meget vel anvendt af ham. Nu holdes han skadesløs for alt det Onde han har udstaaet. Og du pines. Guds Godhed vilde lede dig til Omvendelse; men du har misbrugt hans Naades Rigdom. Du har brugt de Ting, hvorover Gud havde sat dig til at være Huusholder, som om det var din Eiendom, du kunde anvende efter dit eget Tykke.

Du brugte intet af sin store Formue til at klæde de Nøgne, til at mætte de Hungrige, til at trøste og hielpe de Bedrøvede og Trængende. Og i visse Maader har du, formedelst saadan din letsindige Tænkemaade, befordret Lazari Død, da du ikke har hiulpet ham paa nogen Maade, som du dog saa let kunde have gjort. Du har, saavel som Lazarus, havt din Prøvelses og Forberedelses Tid til Evigheden. Den er nu forbi.

Og hver af eder befinder sig paa det Sted, hvor hans Forhold skal giengieldes, hvor der høstes efter som der er bleven saaet. Den rige Mand merkede da, at alt Haab om Befrielse og Lindring var forsvunden for ham. Han tænkte derfor paa sine endnu levende Brødre, og sagde: Saa beder jeg dig, Fader, at du sender ham til min Faders Huus; thi jeg haver fem Brødre; paa det han kan vidne for dem, at de skulle ikke og komme i denne Pines Sted. Hvorledes, kunne vi tænke, er der Medlidenhed at finde i Helvede?

Sørger den ene for den anden Velfærd, der, hvor der er en Samling af Aander, hvis Lyst der er at plage hverandre? Paa Jordan var den rige Mand haardhertet, og følesløs ved andre Menneskers Nød. Og i Helvede er han saa ømskindet, at han gjør Forsøg paa at forebygge sine Brødres Elendighed. Kan de Fordømte da udøve Dyd?

Nei, mine Tilhørere, det er hverken Menneskekierlighed, eller Medlidenhed, eller nogen anden Dyd, som overtaler den rige Mand til at gjøre denne Begiering. Men det er Frygt for, at hans egen Fordømmelse og Ulykke skulde

blive forøget.

Han kiender sine Brødres Sindelav og Tænkemaade. Han veed med sig selv, at de ei skulde været faldne saa dybt, hvis han ikke havde forført dem. Af ham have de modtaget Vantroens Gift. De nægte, ligesom han fordum, Sielens Udødelighed, og have denne Grundsætning at handle efter: Lader os æde og drikke, i Morgen skulle vi dø. Nu veed han, hvad deres Skiebne vil blive efter Døden, og er bange for, at hans egen Qval skal blive større ved deres Bebreidelser.

Derfor beder han, at de maatte paa en overordentlig Maade blive omvendt. Ach! Vilde den Ugudelige tage dette til Hierte! Han vil ikke aleene blive ulykkelig for sine egne Synders Skyld; han vil blive det end mere, for han ved Overladelser og onde Exempler haver ført andre ind paa den Vei, der endes i de evige Qvaler. Rasende ville de anfalde ham, og kræve af ham, at sættes i den Tilstand, hvori de skulde have været, hvis de ikke vare blevne forførte af ham.

Og hvor meget vil dette ikke forøge de Fordømtes Jammer i alle Evigheder! Abraham sagde til ham: de have Moses og Propheterne; lad dem høre dem. I deres Skrifter ere der Underviisninger nok om Sielens Udødelighed, Opmuntringer nok til Godgiørenhed mod Fattige, Opvækkelser nok til Dyd og Guds frygt. Bedre Underviisninger, kraftigere Formaninger kan der ikke gives, end de, som der findes. Betænke de kun, hvad der staar, og rette sig derefter, saa skal de ikke komme til det Pines Sted, hvor du er.

Men den rige Mand sagde: Ach Nei! Fader Abraham! Men dersom nogen af de Døde gik til dem, da omvendte de sig. Abraham nægtede, at dette vilde skee, og ophæver al videre Samtale med disse Ord: Høre de ikke Moses og Propheterne, skal de ikke heller troe, om nogen opstod fra de Døde. Dine Brødre bekymre sig lidet om Religion og hvad dertil hører.

Nedsiunken i Laster og Ondskab, foragte de den. Og deres Foragt derfor reiser sig deraf, at Gud ved Moses og Propheterne vil indskrænke deres Lyster; de høre ikke Religionen af den Aarsag, at de ei kan troe, men de ville ikke troe.

Thi for enhver, som elsker Sandhed og Dyd, ere de Grunde stærke nok, hvormed Religionen udmerker sig som guddommelig. De, der ikke ved disse Grunde lade sig overtale, vilde ei heller blive overbeviiste, om end een af deres

afdøde Bekiendtere pludselig aabenbare sig for dem. Vel vilde det i det første Øieblik foraarsage Bestyrtelse hos dem. Men naar den første Skræk havde sat sig, vilde de atter blive ligegyldige derved, og ikke agte det mere.

Ukydskhed, Gierrighed, Hofmod, og alle andre saa længe fuldførte syndige Tilbøieligheder, vilde snart igien vise deres Herredom over dem; og de vilde finde Udflugter nok, for at være lige saa urørte, naar een af Aandernes Verden taledede til dem, som de ere urørte ved at høre og læse Guds Ord.

Men dog, tænke maaskee Nogle, at see en Død igien at være bleven levende, at høre ham tale om det der foregaar i den anden Verden, dette maatte dog røre stærkere end at læse i Bibelen! Dette vilde dog kraftigen tilskynde os til at forarbeide vor Saliggjørelse med Frygt og Bævelse. - Ja vist vilde dette, som noget Usædvanligt, gjøre mægtige Indtryk paa os, og aftvinge os store Løfter.

Men lad denne Aand igien forsvinde, eller lad ham daglig vise sig for os, jeg er da forsikkret om, at de Indtryk, som syntes at være saa stærke hos os, at de ei kunde udslettes, vilde inden kort Tid ganske tabe sig. Saae Jøderne ikke den Lazarus, som Jesus opvakde fra de Døde?

Saae de ikke flere, som han ved sin Almagts Røst kaldte tilbage til Livet? Var ikke Jesu egen Opstandelse noksom bekiendt i Jerusalem? Thi hvorledes kunde hans Disciple ellers paa samme Sted, hvor den var skeet, og i de samme Dage den var skeet, offentlig have forkyndet den, uden at være blevne straffede for Løgn i en Sag, som var Jøderne saa magtpaaliggende? Men bleve Jøderne ikke ved alt dette, som de stedse havde været?

Sandelig, er Mennesket til en vis Grad fordærvet, da hjælper der slet intet mere. Have vi ikke ved lignende Tilfælde kunnet see Beviis derpaa? Naar mangt et Menneske laae paa sit formeente Døds-Leie, og allerede syntes at Helvedes Luer gnistrede ham imøde, hvor ydmygede sig da dette Menneske! Hvor anraabte han ikke Guds Barmhiertighed om Naade! Hvor meget Godt lovede han ikke! Ja saa meget Godt, at han troede selv at være omvendt. Men dette Menneske fik sin Helbred igien, og – levede som forhen.

Mangen En har troet at have havt Syner af Aandernes Verden! Jeg vil og kan ikke afgjøre, enten dette Forgivende har været sandt eller falskt. Uden at afgjøre det, vil jeg antage, at det var falskt. Men dette kan dog ikke nægtes, at det

Indtryk, som derved blev gjort hos saadant et Menneske, var i alle Maader lige saa stærkt, som om en Aand nu i dette Øieblik viiste sig for os. Men hvad blev Virkningen deraf?

En Tidlang var dette Menneske utroligt. Lidt efter lidt øvede han sine Laster, og levede som forhen. Saa vist er det: Høre de ikke Moses og Propheterne, skal de ikke heller troe, om nogen opstod fra de Døde.

Hvad skulle vi da dømme om os selv, mine Elskelige, vi, som have mere til vor Underviisning og Opvækkelse, end de egentlig saa kaldte Moses og Propheter, naar vi tillukke Øret og Hiertet for Jesu og hans Apostles Lære. Vi troe, eller foregive at troe en Himmel og et Helvede. Alligevel ere vi, naar der tales derom, saa ligegyldige, som om det var en blot Opdigtelse.

Vente vi da, at een af de Afdøde skal komme frem til os, og tale til os? Skal man hente Lærere fra Aandernes Verden, for at de skulle gjøre os Guds Ord indtrængende? Skal en Skygge allevegne følge os, for at holde os fra at synde? Skal Guds Almagt sætte alting i Bevægelse, for at gjøre os andægtige, barmhertige, maadelige, troende? Hvad var da vor Dyd? Vilde den da været noget værd, noget bestandigt?

Nei, høre vi ikke Moses og Propheterne, høre vi ikke Jesum Christum Guds Søn, som har talet til os, og endnu taler i sit Ord og ved sine Tienere til os, da skal vi sandelig ikke heller høre, ikke heller blive andægtige, og lydige, og troende, om nogen opstod ag de Døde, og taledede til os. Gud give! Vi alle vare Ordets Hørere og Gjørere, paa det at vi paa hiin Dag kunde frikiendes efter det Ord, vi høre!

Amen.

Kilde

Prædikener over adskillige af de anordnede Evangelier, samt andre Texter, holdne af Andreas Wøldike, Første Samling. København, 1779. Hofbogtrykker N. Møller

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

1. søndag efter trinitatis, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 1700-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/andreas-woldikes-praediken-1-sondag-efter-trinitatis>